

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Nota van Inlichtingen 1
behorende bij
Openbare Europese aanbesteding
Advies en specifieke expertise Luchtvaart (2)
Referentienummer 331485
6 april 2022

Deze Nota van Inlichtingen dient te worden beschouwd als integraal onderdeel van het Beschrijvend document. De gestelde vragen zoals opgenomen in deze Nota van Inlichtingen zijn letterlijk overgenomen zoals deze zijn gesteld.

De Nota van Inlichtingen is/wordt ter beschikking gesteld op www.tenderned.nl

Uiterste inleverdatum Inschrijving: 3 mei 2022, 12.00 uur

De volgende bijlagen zijn bijgevoegd bij deze Nota van Inlichtingen nr. 1:

- Engelstalige samenvatting van de Luchtvaartnota (Summary of the Civil Aviation Policy) in PDF
- Beschrijving Ch5: Duurzame Luchtvaart in Engels in PDF
 - o Civil Aviation Policy Memorandum 2020-2050
- Annex/bijlage 3a (in PDF) bijgevoegd en geüpload.
- Tekst beschrijvend document par. 3.3.3 - perceel 3: Een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving in PDF

Mededeling

- Tijdens de inlichtingenbijeenkomst is bij perceel 6 'Innovatie en onbemande luchtvaart' (nieuw) het werkprogramma 2023 aangegeven in één van de slides. Dit werkprogramma is openbaar beschikbaar via de bijgaande link: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z05386&did=2022D11024
- Onderaan deze Nota van Inlichtingen nr. 1 is de aangepaste tekst bijgevoegd van perceel 3 – par. 3.3.3 uit het Beschrijvend document.

Betreffende de gestelde vragen

Nr.	Pagina / Document	Paragraaf	Vraag	Antwoord
1.	Annex 3A	-	We hebben de documenten voor deze aanbesteding gedownload, maar kunnen Annex 3a niet openen. Is deze in een ander format beschikbaar?	Annex 3a is een pdf-document (zie bijlage) en kan via TenderNed worden geopend. Annex/bijlage 3a. is opgenomen in een gecomprimeerd 7Zip-bestand (3a - h) die eerst uitgepakt dient te worden.
2.	Bijlage 3a		Bijlage 3a betreft een 7Z file. Dit bestand kunnen wij niet openen. Is het mogelijk om deze in PDF te ontvangen?	Bijlage 3a zal tevens als los bestand (in PDF) bij de aanbestedingsdocumenten worden geüpload.
3.	Document Inlichting enbijeenkomst, pag.	4.2, 4.5.1 en 4.5.2	In het document 'Inlichtingenbijeenkomst Raamovereenkomst Luchtvaart (2)' is de volgende stap in de EU-aanbesteding aangegeven, zijnde "Nota van	Er zijn 2 Nota's van Inlichtingen zoals aangegeven in de planning onder par. 4.2 en ook zoals in het document 'Inlichtingenbijeenkomst Raamovereenkomst Luchtvaart (2)'vermeldt.

	33		Inlichtingen 1 en 2: van 29-3 t/m 22-4". In de planning op TenderNed is echter één (1) Nota van Inlichtingen voorzien, namelijk "Uiterlijke ontvangst van vragen voorinschrijvingen" op dinsdag 29 maart en "Bekendmaken nota van inlichtingen inschrijffase". Kunt u aangeven of er sprake is van één (1) of twee (2) Nota van Inlichtingen en daarmee één (1) of twee (2) mogelijkheden tot het stellen van vragen?	
4.	Pag. 9/27 – Beschrijvend document	1.3 / 4.3	In paragraaf 1.3 op pagina 9 van het document 'Beschrijvend document - Advies en specifieke expertise Luchtvaart 2' is beschreven dat u "Gegadigden uit[nodigt] zich in te schrijven in een voor hun passend verband (consortium), in samenwerking of zelfstandig." In hetzelfde document is in paragraaf 4.3 op pagina 27 beschreven dat "ondernemingen [...] zich zelfstandig, dus als individuele onderneming of in Combinatie met één of meer ondernemingen [kunnen] inschrijven. Een Combinatie geldt als één Inschrijver. Een onderneming mag zich slechts eenmaal, al dan niet in Combinatie of in een hoofd- en onderaannemersconstructie, aanmelden." Geldt dit per perceel? Staat het ons vrij om wel of niet in te schrijven in een perceel in een verschillende combinatie per perceel?	Ja, datgene wat in paragraaf 4.3 Samenwerkingsverband vermeld staat geldt voor inschrijving op een perceel. Gegadigde kan zich per perceel inschrijven in een voor gegadigde passend verband (consortium).

5.	Bijlage 1, Verplichte invulformulieren	2.1.1	In het document 'Bijlage 1 Verplichte invulformulieren' dienen de gegevens van Combinatielid 1, 2 en 3 te worden opgegeven. Is het toegestaan tabellen (conform het format van de tabel voor Combinatielid 2 en 3) toe te voegen indien de Combinatie uit meer dan drie Combinatieleden bestaat?	Ja, als er meer dan drie Combinatieleden zijn, dan is het toegestaan om de tabel (conform het format) zo vaak als nodig toe te voegen.
6.	15-23	3.3	We zien in de omschrijving van de percelen raakvlakken met werkzaamheden en activiteiten van andere partijen (zoals Schiphol, regionale luchthavens, airlines, etc.). Welke opdrachtgevende partijen gaan gebruik maken van de raamovereenkomst? Kan daarbij sprake zijn van een combinatie van opdrachtgevers?	Aanbestedende dienst (ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) is altijd de opdrachtgever. Er zal geen sprake zijn van een combinatie van opdrachtgevers.
7.	15-23	3.3	De lijst met diensten in de perceelomschrijvingen is vrij algemeen. Is deze uitputtend of indicatief? En indien indicatief, met welke andere diensten kan deze lijst nader gespecificeerd worden per perceel?	Deze lijst met diensten is niet uitputtend en is een indicatie van wat contractpartijen kunnen verwachten. Gedurende de contractperiode is het mogelijk dat er andere gelijksoortige opdrachten uitgevraagd worden.
8.	10	1.4	Waarom is er gekozen voor een maximaal aantal van circa 6 of 7 per perceel. Op deze wijze is sprake van mogelijk veel 'dubbele' aanbestedingen. Eerst om te komen tot de 7 en vervolgens weer in een relatief brede minicompetitie. Daardoor staan marktpartijen voor relatief grote voorinvesteringen voor potentiële opdrachten. We vragen u te overwegen het aantal toe te laten partijen per	Aanbestedende dienst heeft gezien het aantal te verwachten opdrachten en de indicatieve opdrachtwaarde gekozen om het aantal contractanten conform de tabel in par. 1.4 op max. 5 (perceel 2), 6 (perceel 4) tot 7 (percelen 1, 3, 5 t/m 8) contractanten te houden. Hiermee heeft aanbestedende dienst voldoende mogelijkheden voor het uitzetten van de verschillende opdrachten binnen luchtvaart onder de raamovereenkomst.

			perceel terug te brengen van 3 of 4.	
9.	27-28	4.3-4.4	Is het mogelijk binnen de raamovereenkomsten mogelijk om na gunning van de raamovereenkomsten als opdrachtnemer nog onderaannemers aan je te verbinden indien specifieke kennis nodig is om een bepaalde opdracht uit te voeren?	Ja, dit is mogelijk. Mocht vooraf al bekend zijn dat gegadigde onderaannemers wil inzetten, dan vragen we gegadigde dit ook in bijlage 1 Verplichte invulformulieren – par. 2.2 aan te geven.
10.	8 of 23	1.2 of 3.4	Geldt er specifiek voor inhuur een aanbodingsverplichting binnen de raamovereenkomst en/of specifieke percelen van de overeenkomst?	Nee, er geldt geen aanbodingsplicht.
11.	22	3.3.7	Hoe worden diensten als audits, reviews en evaluaties in meer generieke zin meegenomen in dit raamcontract? Ons valt op dat dit aspect ontbreekt in perceel 7, terwijl we dat juist verwacht hadden als onderdeel van de beheersing van projecten en programma's. Bent u bereidt de scope van dit perceel aan te passen voor deze diensten?	Ieder perceel biedt de mogelijkheid om binnen dat perceel contra-expertise en second opinions uit te vragen. Audits, reviews en evaluaties worden gezien als kwaliteitsmanagement en zijn derhalve ook voorzien in perceel 7.
12.	26	4.2	De deadline voor inschrijvingen is 3 mei aanstaande. De doorlooptijd is kort om samen met partners tot een kwalitatief hoogwaardige aanbidding te komen. Deze datum valt bovendien midden in de meivakantie. Is het mogelijk de indieningsdatum naar achteren te schuiven?	Nee, tussen het moment van publicatie en indienen inschrijvingen zit voldoende tijd voor het opstellen van een kwalitatief hoogwaardige aanbidding. In de planning hebben we al enigszins rekening gehouden met diverse vrije dagen in april en mei.
13.	8	Beschrijvend document,	In de Inleiding van het beschrijvend document geeft u aan dat de toekomstige Raamovereenkomst de opvolger is van de	De huidige partijen die nu verbonden zijn aan de lopende raamovereenkomst is toentertijd (08/11/2019) via TenderNed in de aankondiging

		Inleiding	huidige Raamovereenkomst voor "Advisory and specific expertise for Aviation". Om een goed beeld te krijgen van de huidige situatie, kunt u ons aangeven welke marktpartijen nu verbonden zijn aan de lopende raamovereenkomst en wat de huidige uitnutting is van het contract (beide per perceel)?	van de gegunde opdracht vermeld. Over de huidige contractuitnutting (in €) wordt geen informatie verstrekt.
14.	14	Beschrijven d document, paragraaf 3.1.1	In paragraaf 3.1.1 van het beschrijvend document benadrukt u het belang van actuele kennis van internationale afspraken, best practices en wet- en regelgeving, door de expertise gebieden heen. U geeft aan dat Luchtvaart bij uitstek een grensoverschrijdend domein is, waarbij advisering voor beleidsvraagstukken in het bijzonder gebaat is bij dergelijke kennis. Wij onderschrijven het belang van dergelijke internationale kennis en expertise. Wij gaan er dan ook van uit dat de internationale kennis en ervaring van onze internationale collega's (van de zusterorganisaties uit ons netwerk), waarover wij kunnen beschikken, meegewogen kunnen worden door referenties in te brengen van onze buitenlandse entiteiten, zonder dat de buitenlandse entiteit als derde moet worden aangemerkt in de inschrijving. Is dat correct?	Het is gegadigde toegestaan om gebruik te maken van de kennis en ervaring/expertise van andere organisaties zoals zusterorganisaties binnen het netwerk van gegadigde. Op het moment dat een beroep wordt gedaan op een andere organisatie/ derde om daarmee te kunnen voldoen aan de geschiktheidseisen dan betekent dit dat ook gedurende de contractperiode van deze derde partij gebruik moet worden gemaakt. Dit betekent dat deze ook benoemd dient te worden in de inschrijving en dient deze ook in te stemmen met het feit dat er een beroep op haar draagkracht wordt gedaan.

15.	10-11	Bijlage 1, Verplichte Invulformulieren, paragraaf 2.2.1	In paragraaf 2.2.1 van de Verplichte invulformulieren geeft u het volgende aan: "De Onderaannemer op wiens ervaring de Inschrijver of Combinatie zich heeft beroepen voor het voldoen aan de technische bekwaamheid (referentiecriterium), is verplicht de desbetreffende werkzaamheden uit te voeren." Het is inschrijver niet geheel duidelijk wat u hier bedoelt met 'desbetreffende werkzaamheden'. Het is onze aanname dat de nadere opdrachten die zullen worden uitgezet per perceel breder worden ingestoken dan de omschrijving zoals nu opgenomen bij de referentie eisen per perceel. Dat betekent dat meerdere partijen binnen een combinatie/onderaannemerschap hieraan een bijdrage kunnen doen (afhankelijk van het type uitvraag). Kun u toelichten hoe deze eis zich verhoudt tot de nadere opdrachten?	Indien een Inschrijver een beroep doet op de technische bekwaamheid van een Onderaannemer om te kunnen voldoen aan de kerncompetentie (referentiecriterium) bij inschrijving, dan dient contractant gedurende de gehele contractperiode gebruik te maken van de geschiktheid van deze Onderaannemer bij het uitvoeren van de werkzaamheden onder de nadere opdracht(en). Mocht Inschrijver/Combinatie zich voor de toetsing van de technische bekwaamheid deels op de ervaring van een Onderaannemer beroepen, dient Inschrijver/Combinatie dit duidelijk te maken in de overlegde referenties welk deel van de opdracht door Inschrijver/Combinatie is uitgevoerd, en welk deel door die Onderaannemer.
16.	12	Programma van eisen subgunning criteria perceel 2, paragraaf 1.2	U geeft het volgende aan m.b.t de uitwerking van de casus: "U dient bovenstaande in maximaal 3 A4 uit te werken. Tevens wordt u verzocht om een korte inhoudelijke hypothese te formuleren (maximaal 1 A4). Daarnaast is ruimte voor gebruik van ondersteunend beeldmateriaal zoals tabellen of (proces-)plaatjes e.a. Uw inschrijving zal worden beoordeeld op de mate waarin uw beschrijving aansluit bij de gewenste situatie/context, in detail ingaat op alle	De totale beantwoording is max. 4 A4, waarvan max. 3 A4 voor het plan van aanpak en 1 A4 voor de hypothese. Ondersteunend beeldmateriaal (<u>separaat</u> opgenomen) telt niet mee in de max. aantal A4.

			aspecten, de mate waarin er een realistisch beeld wordt geschetst, uw beschrijving eventueel wordt ondersteund middels concrete (praktijk)voorbeelden en of er sprake is van een duidelijke meerwaarde voor opdrachtgever". Begrijpen wij het correct dat de totale beantwoording max 4 A4 mag zijn (waarvan max 1 A4 hypothese formulering) en dat ondersteunend beeldmateriaal niet meetelt in deze 4 A4?	
17.	5	Bijlage 4. Concept Raamovereenkomst, Paragraaf 4.1	In dit artikel maakt u onderscheid tussen resultaatsverplichting en inspanningsverplichting. Het uitvoeren van een overeenkomst betreft echter een overeenkomst van opdracht, welke in de kern een inspanningsverplichting betreft. Kunt u nader toelichten wat u precies bedoelt met uw verwijzing naar resultaatsverplichting? Indien dit slechts ziet op de tussen partijen overeen te komen financiële afspraak, bent u dan bereid dit aan te passen naar 'Opdracht voor een vast tarief' en 'Opdracht o.b.v. uurtarief'?	Onder de raamovereenkomst kunnen zowel inspanningsgerichte als resultaatsgerichte opdrachten worden verstrekt; - Resultaatsgerichte opdrachten zullen tegen een vaste totaalprijs aangeboden en verricht worden. In een nadere offerteaanvraag kan om een open calculatie worden gevraagd om daarmee inzicht in de prijsopbouw te verkrijgen. De oplevering van een specifiek advies kan een voorbeeld zijn van een resultaatsopdracht. - Voor inspanningsgerichte opdrachten geldt een vast uurtarief. Het aangeboden uurtarief voor inspanningsgerichte opdrachten staat vast gedurende de totale duur van de nadere overeenkomst. Inhuur van een medewerker met een relevante specialisatie zonder specifiek eindresultaat kan een voorbeeld zijn van een dergelijke opdracht. Het artikel 4.1 ziet toe op tussen partijen overeen te komen financiële afspraken bij nadere overeenkomsten. In het licht van het gestelde in

				4.1 is het wenselijk de term tarief in deze context aan te wenden voor inspanningen. Het voorstel van vragensteller wordt dan ook niet overgenomen.
18.	6	Bijlage 4. Concept Raamovereenkomst paragraaf 7.3	Bij het aangaan van een overeenkomst gaan partijen bij die overeenkomst rechten en verplichtingen jegens elkaar aan. Binnen dat kader vindt ook een afweging van risico plaats. Door deze bepaling (afwijking op de ARVODI) aan de overeenkomst toe te voegen wordt ineens het kader waarbinnen risico afweging plaatsvindt vele malen groter en worden daarmee tevens risico's op Opdrachtnemer afgeschoven die niet binnen haar invloedssfeer liggen. Opdrachtnemer is niet bekend met eventuele derde partijen en is ook niet bij machte om haar positie jegens deze derden te beschermen. Opdrachtnemer verzoekt u vriendelijk de toevoeging van dit artikel te heroverwegen. Bent u hiertoe bereid?	Nee, aanbestedende dienst handhaaft art. 7.3.
19.	5	Bijlage 5 ARVODI 2018, paragraaf 14.1	Voor zover bij het verlenen van onze diensten persoonsgegevens worden verwerkt, beschouwt Opdrachtnemer zich als verwerkingsverantwoordelijke in de zin van de AVG. Dit betekent dat Opdrachtnemer geen verwerkersovereenkomsten sluit met klanten aangezien dat enkel vereisten passend is als Opdrachtnemer optreedt	Art. 14.1 van de ARVODI 2018 blijft gehandhaafd en hier verklaren Gegadigden door Inschrijving aan te voldoen. Aanbestedende dienst kan niet op basis van de persoonlijke/ algemene belangen van gegadigde dit artikel te laten vervallen. Zoals in art. 14.2 aangegeven, aanvullend op art. 14.1, regelen Partijen de verwerking van persoonsgegevens bij overeenkomst.

			als verwerker. Achtergrond van dit standpunt is dat Opdrachtnemer door klanten wordt ingeschakeld vanwege zijn bijzondere expertise over het betreffende onderwerp en dus zijn diensten verleent als professioneel, onafhankelijk adviseur. Opdrachtnemer bepaalt volledig zelfstandig hoe zij haar werkzaamheden uit zal voeren, welke middelen zij daarbij gebruikt en welke persoonsgegevens daarvoor nodig zijn en stelt ook geheel zelfstandig haar adviezen op. Deze zelfstandigheid is essentieel voor Opdrachtnemer om de kwaliteit van haar dienstverlening te kunnen blijven waarborgen. De verplichting om aanwijzingen van de klant op te volgen t.a.v. welke persoonsgegevens we mogen verwerken en hoe wij dat precies mogen doen, zoals een verwerker dient te doen, doet inherent afbreuk aan de autonomie die Opdrachtnemer nodig heeft om kwalitatief goede diensten te kunnen leveren. Het verwerken van persoonsgegevens is ook niet de kern van onze diensten maar veeleer een noodzakelijke bijkomstigheid om onze diensten te kunnen leveren. Ten slotte; voor zover Opdrachtnemer instructies krijgt van cliënten zien die in principe op de gewenste output van onze dienstverlening en niet op de wijze waarop wij persoonsgegevens moeten verwerken. Gelet op het voorgaande zijn	
--	--	--	---	--

			wij van mening dat het sluiten van een verwerkersovereenkomst niet passend is gezien de AVG-rol die wij feitelijk hebben (verantwoordelijke), noch noodzakelijk voor compliance met de AVG. Als verantwoordelijke zal Opdrachtnemer er zelf voor zorgen dat de noodzakelijke verwerkingen van persoonsgegevens voldoen aan de AVG. Opdrachtnemer is wel bereid om afspraken te maken over de verwerking van persoonsgegevens die passen bij een situatie waarin sprake is van twee zelfstandige verwerkingsverantwoordelijken. Een instructierecht kan daarvan in ieder geval geen onderdeel uitmaken. Deelt u onze visie dat, nu Opdrachtnemer als verwerkingsverantwoordelijke geen instructies van Opdrachtgever zal krijgen inzake de verwerking van persoonsgegevens, in het kader van voorliggende opdracht geen verwerkingsovereenkomst zoals bedoeld in art 14.2 ARVODI-2018 tot stand zal komen? Zo nee, kunt u toelichten waarom niet?	
20.	10-11	Bijlage 5 ARVODI 2018, paragraaf 24.1 t/m 24.6	Het is, op basis van de op onze organisatie van toepassing zijnde beroepsregelgeving, noodzakelijk dat de intellectuele eigendomsrechten op verklaringen en rapporten toekomen aan de Opdrachtnemer. Indien dit anders zou zijn, dan zou dit immers met zich meebrengen dat een Opdrachtgever	Aanbestedende dienst gaat hier niet mee akkoord.

			gerechtigd zou zijn de verklaring of het rapport aan te passen. Wij dragen vanuit onze discipline de vaktechnische verantwoordelijkheid voor onze verklaringen en overige rapportages. Het is voor ons dus van belang dat in de overeenkomst een bepaling wordt opgenomen waarin wordt vastgelegd dat de intellectuele eigendomsrechten op de door ons te leveren rapporten en verklaringen bij ons blijven rusten en u dus niet zonder onze voorafgaande toestemming kunt overgaan tot verdere verspreiding of aanpassing van de door ons op te leveren werkproducten. Wij stellen op grond van het voorgaande dan ook voor om art. 24.1 t/m 24.6 ARVODI-2018 buiten toepassing te verklaren en in de Raamovereenkomst de volgende bepaling op te nemen: "Opdrachtnemer behoudt alle intellectuele eigendomsrechten. Alle intellectuele eigendomsrechten die Opdrachtnemer gebruikt of heeft gebruikt dan wel ontwikkelt of heeft ontwikkeld tijdens de uitvoering van de opdracht voor Opdrachtgever of hieruit voortvloeiend, behoren toe aan Opdrachtnemer. Het is Opdrachtgever uitdrukkelijk verboden, behoudens een wettelijke verplichting, om producten waarin intellectuele eigendomsrechten van Opdrachtnemer zijn vervat, dan wel producten waarop intellectuele eigendomsrechten rusten	
--	--	--	---	--

			waarvoor Opdrachtnemer gebruiksrechten heeft verworven, waaronder mede begrepen computerprogramma's, systeemontwerpen, werkwijzen, adviezen, (model)contracten en andere geestesproducten van opdrachtnemer, een en ander in de ruimste zin des woords, te verveelvoudigen, bekend te maken of te exploiteren. Opdrachtgever krijgt wel een uitgebreid gebruiksrecht ten aanzien van de geleverde producten" Bent u hiertoe bereid?	
21.		Betreft ontbrekende bepalingen	Ontbreken vrijwaring ten gunste van Opdrachtnemer: Het is gewenst en gebruikelijk binnen de branche een vrijwaring overeen te komen ten gunste van Opdrachtnemer. Een vrijwaring ten gunste van Opdrachtnemer ontbreekt echter. Bent u bereid de volgende bepaling overeen te komen?: "Opdrachtgever vrijwaart Opdrachtnemer voor vorderingen van derden wegens schade die veroorzaakt is doordat Opdrachtgever aan Opdrachtnemer onjuiste of onvolledige informatie heeft verstrekt, tenzij Opdrachtgever aantoont dat de schade geen verband houdt met verwijtbaar handelen of nalaten zijnerzijds dan wel veroorzaakt is door opzet of grove schuld van Opdrachtnemer."	Aanbestedende dienst gaat hier niet mee akkoord.

22.		Betreft ontbrekende bepalingen	Ontbreken tussentijdse opzegtermijn: Opdrachtnemer Op grond van voor ons geldende regelgeving, zoals ter waarborging van onze onafhankelijkheid wensen wij te allen tijde een opzeggingsmogelijkheid te hebben die het ons mogelijk maakt op te zeggen indien voortzetting van de opdracht in strijd zou komen met voor ons geldende regelgeving of professionele normen. Graag stellen wij de volgende bepaling voor in aanvulling op art 22 ARVODI-2018. "In aanvulling op artikel 22 ARVODI-2018 kunnen partijen de overeenkomst schriftelijk opzeggen met inachtneming van een opzeggingstermijn van dertig (30) dagen." Bent u hiertoe bereid?	Aanbestedende dienst gaat hier niet mee akkoord.
23.		Betreft ontbrekende bepalingen	Ontbreken vangnet bepaling: Een algemeen geformuleerde clause ten aanzien van op Opdrachtnemer van toepassing zijnde wet- en regelgeving, inclusief gedrags- en beroepsregels, ontbreekt in de Overeenkomst. Bent u bereid de volgende tekst aanvullend overeen te komen?: "Opdrachtnemer voert de opdracht uit in overeenstemming met de toepasselijke wet- en (beroeps)regelgeving. Opdrachtgever zal de daaruit voor Opdrachtnemer en uitvoerende personen voortvloeiende verplichtingen steeds volledig respecteren. Opdrachtnemer is nimmer gehouden tot enig handelen of nalaten	Aanbestedende dienst gaat hier niet mee akkoord.

			dat met de hiervoor bedoelde regels strijdig of onverenigbaar is." Bent u hiertoe bereid?	
24.		Betreft ontbrekende bepalingen	Ontbreken non-sollicitatieclausule Op grond van de onafhankelijkheidswetgeving dient er een non-sollicitatie tussen Opdrachtgever en Opdrachtnemer overeen te worden gekomen. Opdrachtnemer wenst graag daartoe de volgende bepaling in de Overeenkomst op te nemen: "Partijen zullen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden en binnen een (1)jaar na beëindiging van de Overeenkomst geen bij de werkzaamheden betrokken personen van de wederpartij in dienst nemen of anderszins werkzaamheden laten verrichten dan wel daarover met deze personen onderhandelen, behoudens voorafgaande uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de wederpartij, welke toestemming niet op onredelijke grond zal worden onthouden." Bent u hiertoe bereid?	Aanbestedende dienst gaat hier niet mee akkoord.
25.	Beschrijven d document p.24	3.4.1	Is het bij de Wachtkamerconstructie verplicht om toe te treden tot raamovereenkomst – met andere woorden is de Wachtkamerconstructie beperkend voor diegene die in de Wachtkamer zitten (namelijk het niet kunnen uitvoeren van opdrachten bij andere consortia omdat je je aan het	Nee, er geldt geen verplichting om toe te treden tot de Raamovereenkomst, mocht gegadigde op het moment dat er gevraagd wordt om toe te treden tot de Raamovereenkomst, in de wachtkamer zitten. Er geldt ook geen verplichting om toe te treden tot de wachtkamerovereenkomst.

			consortium in de Wchtkamer moet houden?)	
26.	Beschrijven d document p.26	4.2	De sluitingsdatum Inschrijving valt in de meivakantie. Zou de sluitingsdatum verschoven kunnen worden met twee weken zodat deze na de meivakantie valt?	Nee, zie het antwoord bij vraag 12.
27.	Beschrijven d document p.27	4.3	In 4.3 staat de volgende passage: <i>Als hoofd-/onderaannemer constructie, waarbij de hoofdaannemer optreedt als contractpartij en hoofdelijk aansprakelijk is voor het nakomen van alle verplichtingen als ook voor de verplichtingen die in onderaanneming worden gegeven. De Inschrijver dient aan te geven welk deel hij in onderaanneming uitgeeft en dient tevens de contactgegevens van de onderaannemer over te leggen.</i> Een aanduiding welk deel er uitgegeven wordt aan de onderaannemers is niet mogelijk zonder de nadere offerte-verzoeken te kennen. Kan er verduidelijkt worden wat hiermee bedoeld wordt?	Zie het antwoord bij vraag 15. Deze zinsnede heeft betrekking op die werkzaamheden waarbij Inschrijver/combinatie een beroep doet op de diensten van een Onderaannemer, o.a. om te kunnen voldoen aan de technische bekwaamheid (referentiecriterium).
28.	Beschrijven d document p.27	4.3	Mag inschrijver na gunning partijen inzetten voor een nadere offerteaanvraag die geen onderdeel zijn van de combinatie of als onderaannemer zijn aangehaakt?	Ja, ook na gunning/tekenen raamovereenkomst is het toegestaan om nieuwe onderaannemers in te zetten bij nadere offerte-aanvragen.
29.	Beschrijven d document p.28	4.5.2	Kunnen bij de tweede vragenronde nieuwe vragen worden gesteld of dient de tweede vragenronde alleen ter	De tweede vragenronde dient slechts voor het stellen van vragen over de antwoorden uit de Nota van Inlichtingen nr. 1.

			verduidelijking van de vragen uit de eerste vragenronde?	
30.	Beschrijven d document p.38	5.3	Bij referenties staat 'het leveren van minimaal één (1) referentie ...' terwijl in bijlage 1. verplichte formulieren hoofdstuk 5 paragraaf 5.2.1 staat 'inschrijver dient één (1) referentieopdracht per kerncompetentie (per perceel) in ...'. Hoeveel referentie mogen er per perceel worden ingediend?	Eén referentieopdracht per kerncompetentie per perceel. Tevens staat expliciet bij perceel 1 genoemd dat het toegestaan is om meerdere (deel)referenties in te dienen om te kunnen voldoen aan alle aandachtsgebieden binnen het desbetreffende perceel.
31.	Beschrijven d document p.38	5.3	Bij geschiktheidseis GE3 staat "bij te voegen stuk(ken)". Dienen deze stuk(ken) bijgevoegd te worden bij Inschrijving, of als verificatiedocument op verzoek geleverd te worden?	Bij te voegen bij inschrijving – zoals aangegeven in par. 4.5.6 Indeling Inschrijving onder punt 1. Aanbiedingsbrief incl. een uittreksel Handelsregister (KvK).
32.	Bijlage 1 p.14	3.1	In Appendix 3.1 in Conformiteitsverklaring wordt gesproken over 'prijsstellingsvoorwaarden'. Waar verwijst dit naar?	Naar de eisen t.a.v. Prijsstelling zoals opgenomen in bijlage 3a-h Programma van eisen, Pr-1 t/m 4.
33.	Bijlage 1 p.18	5.2.1	Voor perceel 1 is aangegeven dat meerdere referenties zijn toegestaan om te voldoen aan de kerncompetentie voor alle aandachtsgebieden. Dient aan alle aandachtsgebieden voldaan te worden?	Ja, zie ook het antwoord bij vraag 30.
34.	Bijlage 1 p.18	5.2.1	In tegenstelling tot perceel 1, is voor percelen 2 t/m 8 niet aangegeven dat meerdere referenties zijn toegestaan. Is dit wel het geval, en dient per perceel steeds aan alle aandachtsgebieden te worden voldaan?	Nee, voor deze percelen is het niet toegestaan om meerdere (deel)referenties in te dienen om te kunnen voldoen aan de geschiktheidseis. Alleen voor perceel 1 Veilige luchtvaart zijn in de perceelbeschrijving verschillende aandachtsgebieden aangegeven m.b.t. veiligheid.
35.	Bijlage 3a-h, p.3	1.1	Bij nummer GD-4 is aangegeven dat opdrachten die worden uitgevoerd in het Caribisch gebied optioneel onderdeel zijn	Ja, optioneel/ bij uitzondering.

			van de Raamovereenkomst. Bedoelt u hiermee dat de nadere opdrachten ook betrekking kunnen hebben op het Caribisch gebied, of bedoelt u hiermee dat opdrachten m.b.t. het Caribisch gebied (in de basis) niet onder de Raamovereenkomst vallen?	
36.	Bijlage 3a-h	-	Bij maximaal aantal pagina's voor inhoudelijke uitwerking casus staat er 'Maximaal X aantal A4' en 'Daarnaast is er ruimte voor beeldmateriaal'. Is het maximale aantal A4 inclusief of exclusief beeldmateriaal?	Zie het antwoord bij vraag 16.
37.	Bijlage 4, p.4	3.2	Kunt u aangeven welke richtlijn u hanteert voor het aantal offertes op jaarbasis dat u minimaal verwacht te ontvangen van een opdrachtnemer, als percentage van het aantal offerteaanvragen?	Aanbestedende dienst wenst hierover geen vast percentage vast te leggen. De reden hiertoe is gelegen in het gegeven dat op voorhand niet kan worden aangegeven hoeveel nadere uitvragen er zullen worden georganiseerd en van welke aard deze zijn. Mocht blijken dat er sprake is van een leverancier met een lagere (dan verwachte) aanbiedingsgraad dan zal hierover het gesprek worden aangegaan met de betreffende leverancier. Indien hiertoe aanleiding ontstaat, dan zal in voorkomend geval het betreffende artikel worden aangewend om gebruik te maken van het bepaalde in art. 3.2.
38.	Bijlage 4, p.5	4.4	Kan facturatie voor de nadere overeenkomsten, net zoals in de huidige raamovereenkomst, door elk van de Combinanten rechtstreeks plaatsvinden? Dit zorgt voor een efficiënte werkwijze.	Nee, Aanbestedende dienst wenst onder deze voorwaarde de raamovereenkomst af te sluiten.

39.	42	6.3	Zijn er richtlijnen t.a.v. de lengte van de ingediende cases (essays)?	In bijlage 3a – h staat bij het desbetreffende subgunningscriterium aangegeven wat het max. aantal in te dienen A4's mogen zijn.
40.	42	6.3	Is het gewenst / vereist om CVs van in te zetten consultants / experts op betreffende terreinen toe te voegen? En zo ja: waar/hoe?	Nee, is/wordt niet gevraagd.
41.	42	6.3	Kunt u nader toelichten wat wordt bedoeld met 'Ontzorging van opdrachtgever bij inhuur kandidaten'?	In bijlage 3a – h staat onder subgunningscriterium 2 aangegeven wat aanbestedende dienst hieronder verstaat.
42.	42	6.3	Kunt u aangeven hoe het element 'Ontzorging van opdrachtgever bij inhuur kandidaten' wordt beoordeeld?	De 4 beoordelingsaspecten waarop de beschrijving wordt beoordeeld staan aangegeven in de tabel onderaan SG2.
43.	42	6.3	De gevraagde cases per perceel dekken niet de volledige breedte van een perceel af. Hoe kunnen we onze expertise en ervaring met andere deelaspecten van een perceel presenteren?	In de verklaring ten aanzien van referentie(s) kan iedere gegadigde de expertise en ervaring met het gevraagde binnen desbetreffende perceel nader toelichten bij het invulveld 'Overige relevante informatie en nadere toelichting/aanvulling bij de betreffende kerncompetentie'.
44.	43	6.3	Perceel 6: wat wordt bedoeld met het woord 'inrichting'?	Aanbestedende dienst bedoelt met het woord 'inrichting' airspace.
45.	4	2.2, 2.4 (Bijlage 4)	Bijlage 4 Concept Raamovereenkomst 2. Duur van de Raamovereenkomst "2.4 De Raamovereenkomst kan door Opdrachtgever eenzijdig worden opgezegd met een opzegtermijn van een maand indien de maximale opdrachtwaarde is bereikt of deze door een eerstvolgende opdrachtverstrekking kan worden overschreden, zonder dat daardoor enig recht op schadevergoeding	Het recht op schadevergoeding in art. 2.4 refereert niet naar betaling voor reeds geleverde diensten tot aan de beëindiging, maar doelt op eventuele recht op schadevergoeding door Opdrachtnemer bij opzegging van de Raamovereenkomst door Opdrachtgever, indien de maximale opdrachtwaarde is bereikt of deze evt. door een eerstvolgende opdrachtverstrekking kan worden overschreden.

			ontstaat.” <i>Kunt u bevestigen dat in artikel 2.4 van de Raamovereenkomst "zonder dat daardoor enig recht op schadevergoeding ontstaat" refereert naar gevolgschade, en niet naar betaling voor diensten die reeds zijn geleverd tot aan de beëindiging?</i>	
46.	5	4.1, 4.3 (Bijlage 4)	Bijlage 4 Concept Raamovereenkomst In artikel 4.1 is opgenomen dat; <i>"In alle Nadere Overeenkomsten wordt overeengekomen dat Opdrachtnemer de in de Nadere Overeenkomst gespecificeerde Diensten op basis van resultaatsverplichting tegen een vaste totaalprijs verricht. Voor inspanningsverplichte opdrachten geldt een vast uurtarief."</i> In artikel 4.3 is opgenomen dat; <i>De in artikel 4.1 van deze Raamovereenkomst bedoelde prijs heeft betrekking op alle door Opdrachtnemer in het kader van de desbetreffende Nadere Overeenkomst te verrichten Diensten en eventueel daartoe benodigde materialen en is inclusief eventuele reis- en verblijfskosten en alle eventueel bijkomende kosten en exclusief BTW.</i> Vraag: Kunt u bevestigen dat artikelen in de ARVODI met betrekking tot bijkomende	Voor de beantwoording van de vraag is het raadzaam om kennis te nemen van het feit dat de artikelen in de (concept) Raamovereenkomst prevaleren boven de ARVODI 2018 in het geval van tegenstrijdigheden. De duiding van art 4 in de Raamovereenkomst is dan ook prevalerend t.o.v. het bepaalde in de ARVODI 2018. Op dit moment wordt er echter geen discrepantie verwacht tussen art. 4 uit de concept Raamovereenkomst en het gestelde in de ARVODI 2018. De vraag is als volgt geïnterpreteerd; <i>'In het geval dat er een vaste totaalprijs is overeengekomen in een Nadere Overeenkomst, en aanbestedende dienst blijkt (nadien) behoefte aan additionele werkzaamheden (die niet onder de reikwijdte van het daartoe gestelde van o.a. art 16.2 van de ARVODI te zijn opgenomen) van Opdrachtnemer te hebben, kan hiertoe dan (direct) een extra vergoeding worden gerekend?</i> De beantwoording hierop; Nee, indien blijkt dat er aanvullende werkzaamheden gewenst zijn, die ook niet onder

			vergoedingen (met inbegrip van artikel 16.2) niet zullen worden beïnvloed door artikel 4 van de Raamovereenkomst met betrekking tot vaste totaalprijzen? Wij veronderstellen dat er een mogelijkheid om extra vergoedingen te vragen voor extra werkzaamheden of variaties op onze diensten.	de Nadere Overeenkomst vallen, dan zal Opdrachtnemer gehouden zijn dit terstond kenbaar te maken bij Opdrachtgever opdat deze de mogelijkheid heeft hierover een besluit te nemen. Het uitvoeren van meerwerk zonder dat daartoe een (aanvullende) Opdracht is verstrekt is voor rekening en risico van Opdrachtnemer. Opdrachtgever is ook niet gehouden deze additionele werkzaamheden te vergoeden daar de Nadere Overeenkomst ook niet tot stand is gekomen bij het uitblijven van Opdracht hiertoe. Voor de volledigheid wordt opgemerkt; dat Opdrachtnemer zich ook niet kan beroepen op eventuele toezeggingen van Opdrachtgever hierbij. Vragensteller wordt verzocht kennis te nemen van het antwoord waarbij wordt uitgegaan dat de beantwoording cf. de vraag heeft plaatsgevonden. Mocht dit echter niet het geval zijn, dan wordt vragensteller gevraagd zijn vraag nader te specificeren en deze als zodanig nogmaals in te dienen.
47.	6	7.3 (Bijlage 4)	Bijlage 4 Concept Raamovereenkomst 7. Overige Voorwaarden "7.3 In aanvulling op artikel 21 van de ARVODI-2018 vrijwaart Opdrachtnemer Opdrachtgever tegen eventuele aanspraken van derden op vergoeding van schade als gevolg van het tekortschieten als bedoeld in artikel 21.3 van de ARVODI-2018. De staffel inzake	Nee

			aansprakelijkheid opgenomen in artikel 21.3 van de ARVODI-2018 is van overeenkomstige toepassing.” <i>De schadeloosstelling en aansprakelijkheidsbeperking in artikel 7.3 zijn ruim geformuleerd en kunnen aansprakelijkheden omvatten die buiten onze verzekeringspolis vallen. Het is in het belang van geen van de partijen dat een Opdrachtnemer niet door de verzekeringspolis wordt gedekt. Wij stellen daarom voor artikel 7.3 als volgt te herzien:</i> <i>”Deze vrijwaring geldt voor alle redelijkerwijs voorzienbare en gematigde aanspraken van derden tot vergoeding van schade als gevolg van het tekortschieten van de Opdrachtnemer bij de uitvoering van de diensten.”</i> <i>Bent u bereid dit artikel op voorgestelde wijze te herzien?</i>	
48.	2	3.1, 3.2 (Bijlage 5)	Bijlage 5 ARVODI Artikel 3 Garanties van de Opdrachtnemer ”3.1 Opdrachtnemer garandeert dat de door of namens hem te verrichten Diensten voldoen aan de in de Overeenkomst vastgelegde eisen.” ”3.2 Opdrachtnemer garandeert dat de door of namens hem te verrichten Diensten op vakbekwame wijze worden uitgevoerd.” <i>Als professioneel adviesbureau hebben</i>	Nee, Aanbestedende dienst gaat hier niet mee akkoord.

			wij een beroepsaansprakelijkheidsverzekering die van toepassing is indien wij niet aan onze norm van redelijke bekwaamheid en zorg hebben voldaan. Het is in het belang van alle partijen dat onze aansprakelijkheid door onze verzekering wordt gedekt. In artikel 3.1 en 3.2 wordt verwezen naar verplichtingen in verband met vakbekwaamheid, die doorgaans niet verzekerbbaar zijn. Wij stellen daarom voor een overkoepelende zorgvuldigheidsnorm op te nemen die alleen van toepassing zal zijn op de verlening van onze diensten die zijn overeengekomen in het kader van de Raamovereenkomst en de Nadere Overeenkomsten: "Niettegenstaande enige andere bepaling in de Raamovereenkomst of van Nadere Overeenkomsten, is de Opdrachtnemer verplicht met betrekking tot de uitvoering van de diensten redelijke vakkundigheid en zorgvuldigheid in acht te nemen en, om twijfel te vermijden, dus niet met betrekking tot vakbekwaamheid." Bent u bereid dit artikel op voorgestelde wijze te herzien?	
49.	3	4.5 (Bijlage 5)	Bijlage 5 ARVODI Artikel 4 Beoordeling en acceptatie "4.5 Opdrachtgever is niet gehouden tot enige betaling aan Opdrachtnemer voordat acceptatie heeft plaatsgevonden."	Elke Nadere Overeenkomst/Opdracht (NOK) zal zijn eigen specifieke prestatiecriteria kennen. Een NOK dient een zo duidelijk mogelijke omschrijving van de door Opdrachtnemer op te leveren diensten uit de Raamovereenkomst te hebben vastgelegd. Die omschrijving geldt als meetlat voor de

			<i>Er zijn momenteel geen prestatiecriteria waaraan onze diensten zullen worden getoetst, zoals is vereist voor betaling van onze diensten volgens artikel 4.2. De verduidelijking van onze zorgvuldigheidsnorm is ook belangrijk bij de beoordeling van ons vermogen om betaald te worden. Kunt u bevestigen dat bepaalde prestatiecriteria met de Opdrachtnemer zullen worden overeengekomen in iedere Nadere Overeenkomst?</i>	beoordeling van de geleverde prestatie.
50.	7	19.1-19.3 (Bijlage 5)	Bijlage 5 ARVODI Artikel 19 Voorschot "19.1 Indien Opdrachtgever ter uitvoering van de Overeenkomst (een) betaling(en) verricht voor Diensten die nog niet zijn geleverd, kan hij verlangen dat door Opdrachtnemer voorafgaande aan die betaling(en) een kredietinstellingsgarantie "op afroep" aan Opdrachtgever wordt afgegeven ter waarde van het (de) betaalde bedrag(en). Aan de garantie zijn voor Opdrachtgever geen kosten verbonden." <i>Artikel 19 van de ARVODI-voorwaarden kan eisen dat door de Opdrachtnemer een kredietinstellingsgarantie wordt afgegeven. Wij hebben geen zekerheidstelling met betrekking tot de uitvoering van onze diensten. Wij zijn adequaat verzekerd tegen aansprakelijkheid en dit biedt onze</i>	Ja, dit is akkoord.

			<i>opdrachtgevers bescherming in overeenstemming met de bescherming die andere professionele ondernemingen bieden. Kunt u bevestigen dat een dergelijke garantie niet van de Opdrachtnemer zal worden verlangd en dat deze eis wordt geschrapt in de Raamovereenkomst?</i>	
51.	10-11	24.1-24.3, 24.9 (Bijlage 5)	Bijlage 5 ARVODI Artikel 24 Intellectuele eigendomsrechten (24.1-24.3 en 24.9) <i>Alle intellectuele eigendomsrechten die voortvloeien uit onze Diensten zijn eigendom van de Opdrachtgever, met uitzondering van reeds bestaande intellectuele eigendomsrechten die in licentie zijn gegeven.</i> a. <i>Kunt u bevestigen dat de Opdrachtnemer alle reeds bestaande intellectuele eigendomsrechten behoudt, alsmede alle intellectuele eigendomsrechten die onafhankelijk van het project worden gecreëerd?</i> b. <i>Kunt u daarnaast bevestigen dat een dergelijke licentie op onze reeds bestaande intellectuele eigendom beperkt blijft tot het gebruik ervan voor het betreffende project of de voltooiing van het project in het kader van een Nadere Overeenkomst?</i>	Zie het antwoord bij vraag 20. a. zie het bepaalde van art. 24 in de ARVODI 2018 b. de bedoelde licentie zal worden aangewend t.b.v. de normale bedrijfsuitoefening van het ministerie. Deze zal verder niet aan derden ter beschikking worden gesteld maar het moet voor het ministerie mogelijk blijven om ook na afronding van het project nog gebruik te kunnen blijven van de licentie.

				Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat het voor kan komen dat er in een NOK nadere afspraken kunnen worden gemaakt over IE en het gebruik daarvan. Bovenstaande antwoord betreft dan ook het basis uitgangspunt waaronder het ministerie deze raamovereenkomst wenst af te sluiten.
52.	12	26.2 (Bijlage 5)	Bijlage 5 ARVODI Artikel 26 Verzekering "26.2 Opdrachtnemer legt op verzoek van Opdrachtgever onverwijld (een gewaarmerkt afschrift van) de polissen en de bewijzen van premiebetaling ter zake van de in het eerste lid bedoelde verzekeringen dan wel een verklaring van de verzekeraar betreffende het bestaan van deze verzekeringen en het betaald zijn van de premie over." <i>Wij kunnen geen kopieën van onze verzekeringspolissen verstrekken (vereist in artikel 26.2 van de ARVODI), omdat deze strikt vertrouwelijk zijn en niet openbaar mogen worden gemaakt. Kunt u bevestigen dat een verklaring van de verzekeraar voldoende is?</i>	Aanbestedende dienst verlangt ten aanzien van geschiktheidseis GE1 als verificatiedocument na mededeling gunningsbeslissing een bewijsstuk van economische en financiële draagkracht (art. 2.90, 2.91, 2.92 Aw 2012) dat Inschrijver zich afdoende heeft verzekerd tegen bedrijfsaansprakelijkheid. Een verklaring van de verzekeringsmaatschappij dat gegadigde verzekerd is voor de bedragen zoals gevraagd in de geschiktheidseis GE1 – pag. 38 en waaruit ook blijkt dat gegadigde heeft voldaan aan de premiebetaling is akkoord.
53.	12	27.3, 27.4 (Bijlage 5)	Bijlage 5 ARVODI Artikel 27 Arbeidsvoorwaarden "Opdrachtnemer verschaft desgevraagd en onverwijld aan bevoegde instanties toegang tot deze arbeidsvoorwaardelijke afspraken en werkt mee aan controles, audits of loonvalidatie."	Toegang te verlenen aan bevoegde instanties, niet om de arbeidsvoorwaarden verplicht openbaar te maken.

			<i>Op grond van artikel 27.3 en 27.4 van de ARVODI zijn Opdrachtnemers verplicht arbeidsvoorwaarden openbaar te maken. Onze arbeidsvoorwaarden zijn zeer vertrouwelijk en kunnen niet openbaar worden gemaakt. Kunt u bevestigen dat dit niet vereist is?</i>	
54.	Algemeen		Mag de opdrachtwaarde van jaarlijks terugkerend monitoringsonderzoek bij elkaar opgeteld worden voor een referentie om de financiële drempelwaarde te halen?	Niet als dit verschillende losse opdrachten zijn, maar wel als dit eenzelfde opdracht is die meerdere keren is verlengd, dan mag de opdrachtwaarde bij elkaar worden opgeteld.
55.	Algemeen		Het recht van gebruiken van (elementen uit) de cases die ingebracht zijn bij I&W. Hoe is dit geregeld?	Aanbestedende dienst kan niet goed uit de vraag halen wat gegadigde precies met deze vraag bedoelt. Kan gegadigde deze vraag nader toelichten? De informatie die Inschrijver in zijn Inschrijving opneemt komt de Aanbestedende dienst toe (is overgedragen) en na gunning wordt de Inschrijving in het inkoopdossier opgeslagen. De informatie is (commercieel) vertrouwelijk en zal ook als zodanig behandeld worden.
56.	Beschrijven d document, pag. 8	1	U geeft aan dat alle gegevens en cijfers als indicatief te worden aangemerkt. In het aanbestedingsdocument worden verschillende gegevens en cijfers genoemd waarbij ik mij kan voorstellen dat deze juist niet indicatief zijn. Kunt u dit nader toelichten?	Met indicatief bedoelt aanbestedende dienst dat aan de verschillende gegevens en cijfers uit het beschrijvend document (door Inschrijver) geen rechten kunnen worden ontleend.
57.	Beschrijven d	1.3	Is het mogelijk om per perceel een andere samenstelling van consortium	Ja, dit is mogelijk per perceel.

	document, pag. 9		(dan wel hoofd-/ onderaannemer constructie) te hanteren? Stelt u voorwaarden aan consortiumvorming (zo kan het bijvoorbeeld zijn dat de belangrijkste partijen 1 consortium gaan vormen voor een specifiek perceel).	Niet anders dan in paragraaf 4.3 aangegeven.
58.	Beschrijven d document, pag. 9	1.4	In het overzicht geeft u aan hoeveel partijen u maximaal per perceel wilt selecteren. Op basis waarvan zijn deze aantallen bepaald? (voor 7 en 8 kan ik mij voorstellen dat er meer partijen geschikt zijn)	Zie het antwoord bij vraag 8.
59.	Beschrijven d document, pag. 11	1.6	U geeft aan dat op basis van BPKV wordt beoordeeld. Het gaat bij kwalificatie voor het raamcontract toch alleen om kwaliteit?	Ja, echter bij de mini-competities onder de Raamovereenkomst komt ook het criterium prijs aan de orde.
60.	Beschrijven d document, pag. 15	3.3	Indeling in percelen: er is een overlap tussen diverse percelen, zo is onbemande luchtvaart bij perceel 1 en perceel 6 bijvoorbeeld een onderwerp. Hoe kiest u het relevante perceel voor een nadere uitvraag zonder partijen die niet in beide percelen zitten, te benadelen?	Indien een onderwerp 2 percelen raakt, zal door de Aanbestedende dienst een afweging worden gemaakt welk perceel het meest passend is voor de betreffende uitvraag. Doorslaggevende elementen om te komen tot een keuze kunnen o.a. het zwaartepunt van de opdracht of de impact van de resultaten op een bepaald beleidsterrein zijn.
61.	Beschrijven d document, pag. 15 tm 23	3.3	De soort opdrachten binnen de verschillende percelen kan ertoe leiden dat soms expertise buiten het betreffende consortium gezocht moet worden. Is dit toegestaan en zo ja, binnen welke voorwaarden?	Zie het antwoord bij vraag 9. Het is toegestaan om binnen de ROK nieuwe onderaannemers in te zetten om aan de gevraagde expertise te kunnen voldoen. De voorwaarden zoals aangegeven in het

				Beschrijvend document o.a. in hoofdstuk 4 zijn hierop van toepassing.
62.	Beschrijven d document, pag. 15	3.3.1	In de inleiding van de beschrijving van perceel 1 staat: "<i>Nederland streeft naar een continue verbetering van de veiligheid en beveiliging in de luchtvaart</i>". 'Beveiliging' (security) wordt genoemd maar verder niet behandeld in de beschrijving en ook niet in Bijlage 3a Programma van Eisen en Subgunningscriteria Perceel 1: Veilige luchtvaart. • Kan IenW aangeven of beveiliging (security) onderdeel is van de uitvraag of dat het in perceel alleen gaat om 'safety'? • Indien ook security binnen scope valt van perceel 1, kan IenW daar aanvullende informatie over geven zodat de reikwijdte van dat thema binnen het raamwerkcontract duidelijker wordt? Kan Ienw voor het thema 'beveiliging' (waarborgen beveiligd luchtruim) de gevraagde expertise duiden en voorbeelden van opdrachten geven zoals gedaan in perceel 3?	Beveiliging is onderdeel van de uitvraag. IenW heeft op verschillende luchtvaartterreinen verantwoordelijkheden: in-flight security, ATM security, Vitale infrastructuur, cyber security en overvlieg conflictgebieden. Daarnaast is luchthavenbeveiliging niet de verantwoordelijkheid van IenW, maar maakt het wel integraal onderdeel uit van het gehele luchtvaart proces, waardoor wij ook hierbij een afgeleide verantwoordelijkheid hebben. Specifieke technische expertise op het terrein van in-flight security, ATM en cyber security is noodzakelijk. Deze terreinen vergen gespecialiseerde kennis om (inter-)nationale vraagstukken goed te kunnen beoordelen. Hierbij

				dient gedacht te worden aan brede kennis van (inter-)nationale luchtvaartregelgeving, IT en OT kennis. Aerworthiness expertise, kennis van vitale luchtvaartprocessen/kritische luchtvaartsystemen, luchtvaart security regelgeving, etc. Voor cyber security kunnen bijvoorbeeld opdrachten noodzakelijk zijn voor communicatie- en implementatievraagstukken, organiseren van kennisdagen en symposia. Toezichtsvraagstukken en het inhuren van specialistische kennis (red teams/ethische hackers).
63.	Beschrijven d document, pag. 15	3.3.1	In de beschrijving van perceel 1: veilig vliegen staat dat veiligheid een aantal aandachtgebieden kent, waaronder <i>waarborgen nationale veiligheid</i>. In de toelichting wordt duidelijk dat het gaat om volksgezondheid en gezondheidscalamiteiten. Dit onderwerp wordt doorgaans niet onder 'veilig vliegen' geschaard. Volksgezondheid en/of gezondheidscalamiteiten komt niet terug in 'Bijlage 3a Programma van Eisen en Subgunningscriteria Perceel 1: Veilige luchtvaart'. • Kan IenW bevestigen dat de reikwijdte van het aandachtsgebied <i>waarborgen nationale veiligheid</i> enkel het thema volksgezondheid en gezondheidscalamiteiten omvat? • Kan IenW bevestigen dat dit	De meeste thema's die luchtvaartveiligheid raken hebben betrekking op het waarborgen van de <u>internationale</u> eisen van veiligheid of worden onder het onderwerp 'veilig vliegen'/vliegveiligheid geschaard. Daarom is de reikwijdte van het aandachtsgebied <i>waarborgen nationale veiligheid</i> beperkt tot het thema volksgezondheid en

			aandachtsgebied verder niet wordt behandeld in de gunningscriteria zoals beschreven in bijlage 3a? • Kan IenW aangeven hoe dit aandachtsgebied/thema samenhangt met de andere aandachtsgebieden en thema's binnen perceel1? Kan Ienw voor het aandachtsgebied <i>waarborgen nationale veiligheid</i> de gevraagde expertise duiden en voorbeelden van opdrachten geven zoals gedaan in perceel 3.	gezondheidscalamiteiten. Dit aandachtsgebied wordt verder niet behandeld als gunningscriteria omdat het specifieke expertise betreft die in het algemeen niet relevant is voor het merendeel van de opdrachten uitgezet onder de Raamovereenkomst Luchtvaart. De andere thema's binnen perceel 1 betreffen andere deelonderwerpen van luchtvaartveiligheid. Gezondheidsregelgeving in de luchtvaart heeft een interactie met de andere luchtvaartprocessen, zoals het melden van incidenten en procedures voor passagiers en airline medewerkers. Een voorbeeld van een opdracht betreft het onderzoeken van benodigde wijzigingen in de nationale emergency plannen aan de hand van de lessons-learned uit de COVID-pandemie. Deze opdracht is nog niet uitgewerkt. Er zijn geen voorbeelden van andere opdrachten beschikbaar.
64.	Beschrijven d document, pagina 19.	3.3.4	U stelt dat de eerste drie hoofdonderdelen (1. Technologie 2. Brandstoffen 3. Operaties) binnen de sector liggen. Bij hoofdonderdeel Technologie kan ook onderzoek over sectoren breed relevant zijn. Is dat ook onderdeel van de scope?	De scope van dit perceel is de impact van de luchtvaart op het klimaat. Luchtvaarttechnologie is derhalve vooral relevant waar het gaat om emissiereductie of de atmosferische effecten van de emissies. Bredere technologische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld koolstofnanobuizen, vallen dus binnen de scope wanneer zij redelijkerwijs relevant geacht kunnen worden voor de aanpak van de klimaatimpact van de luchtvaart. Echter zijn deze bredere ontwikkelingen niet de focus van dit perceel.

65.	Beschrijven d document, pag. 24	3.4	Kunt u de werking van punt 3 Spoedopdrachten (wanneer is sprake van dwingende spoed?) en punt 5. Gewijzigde minicompetities (u noemt hier 1 voorbeeld, zijn het aantal/soort gevallen niet af te bakenen?) nader toelichten?	Het gestelde onder 3. Spoedopdrachten ziet toe op de procedure zoals omschreven in de Aanbestedingswet (zie art 2.32, lid 1 onder c). Opgemerkt wordt dat dit slechts zeer restrictief dient te worden toegepast; diverse jurisprudentie is hierover beschikbaar. Dit laat onverlet dat er ook sprake kan zijn van dermate hoge spoed, die echter niet in aanmerking kan komen voor een beroep op voornoemde artikel, dat het wenselijk is de redelijk geachte termijnen voor het uitbrengen van een offerte aan te passen. In deze situatie is er dan echter sprake van een voorbeeld welke onder punt 5. kan worden geschaard; gewijzigde minicompetities. Onder punt 5. Kunnen aldus allerlei soorten gewijzigde (processen van) minicompetities plaats vinden. Er is ook geen limitatieve opsomming te maken van soorten processen daar de toepassing samenhangt met de omstandigheden en de zekerheid dat e.e.a. overeenkomst de op de aanbestedende dienst rustende wet- en regelgeving kan worden uitgevoerd. De verwachting is dat het gebruik van een gewijzigde procedure (wellicht) zorgt voor extra administratieve belasting voor zowel de Opdrachtgever als inschrijver. Daarom dat ook alleen voor een gewijzigde vorm zal worden gekozen indien dit de reguliere methodiek tekortschiet in het behalen van de doelstelling.
-----	---------------------------------	-----	--	--

66.	Beschrijven d document, pag. 26	4.2	Planning. In het overzicht wordt een dialoogmoment gemist. Gezien de cases en eerdere ervaringen is dit wel aan te bevelen. Kunt u deze mogelijkheid alsnog bieden?	Nee
67.	Beschrijven d document, pag. 30	4.5.6	Punt 4: u geeft aan dat de beantwoording subgunningscriteria vormvrij is. In bijlage 3 stelt u (terecht) wel voorwaarden aan de vorm en hoeveelheid pagina's. Wij gaan er van uit dat bijlage 3 leidend is in deze.	Vormvrij in deze wil zeggen dat hiervoor geen format is bijgevoegd die Inschrijver verplicht dient te gebruiken. De vorm (in PDF en Word) is gevraagd en ook het max. aantal pagina's / A4 is aangegeven. In bijlage 3a – h is dit duidelijk aangegeven.
68.	Algemeen	Bijlagen 3a tm 3h	U heeft in de informatiebijeenkomst aangegeven dat in de 2 ^{de} vragenronde alleen nog maar verduidelijkende vragen verwacht op de 1 ^e NvI. Gezien de krappe doorlooptijd hopen wij dat we de 2 ^{de} vragenronde ook mogen gebruiken voor nieuwe inhoudelijke vragen.	Zie het antwoord bij vraag 29.
69.	Bijlage 3a/3b/3c/3d/3e MVI-2, pag. 8		U geeft onder Maatschappelijk Verantwoord inkopen aan een jaarlijkse rapportage te willen ontvangen van maximaal 7 pagina's (er van uit gaande dat dit bij alle percelen het geval zal zijn). Stelt u hier nog voorwaarden aan? Kan hetzelfde worden ingediend bij meerdere percelen?	Een Opdrachtnemer die in meerdere percelen participeert mag voor het voldoen aan deze eis één rapportage inleveren als ware hij Opdrachtnemer in één perceel. Hetzelfde mag aldus worden ingediend voor meerdere percelen. Het staat Opdrachtnemer overigens (gezien het doel van de eis) vrij voor elk perceel een separate (afwijkende) rapportage aan te leveren.
70.	Bijlage 3a, pag 10	1.2	De titel van SG1 casusvraag perceel 1 luidt: <i>Waarborgen nationale veiligheid / volksgezondheid</i> . De beschrijving van de opdracht lijkt meer te passen binnen het aandachtsgebied <i>waarborgen vliegveiligheid</i> , zoals beschreven in het	De betreffende casus behoort bij perceel 1 veilige luchtvaart. Binnen dit perceel zijn er vier aandachtsgebieden. Het klopt dat de casus past bij aandachtsgebied 'waarborgen vliegveiligheid'. De voorgestelde aanpak wordt echter gebruikt om de Inschrijving voor het gehele perceel 1 te

			'Beschrijvend document, pagina 15'. Kan IenW aangeven hoe de scope van de casusvraag zich verhoudt tot de scope van het aandachtsgebied <i>waarborgen nationale veiligheid</i>, dat met name over volksgezondheidsonderwerpen lijkt te gaan?	beoordelen, inclusief de andere aandachtsgebieden.
71.	Bijlage 3a, pag 11	1.2	De casusvraag stelt dat de NVA "<i>bestaat uit het identificeren van potentiële gevaren, risico's en mogelijke trends voor de hele luchtvaartsector en het formuleren van maatregelen</i>". • In hoeverre dient de aanpak van de casus in lijn te zijn met de bestaande Handleiding NVA? • In hoeverre mag de casus aannemen dat de NVA stappen "<i>identificeren van potentiële gevaren, risico's en mogelijke trends voor de hele luchtvaartsector</i>" reeds uitgevoerd zijn en de resultaten bekend?	De voorgestelde aanpak hoeft niet in lijn te zijn met de handleiding NVA. Gegadigde mag aannemen dat een nationale analyse reeds heeft plaatsgevonden en dat IenW behoefte heeft aan een nader onderzoek naar de beheersing van het betreffende nationale risico dat is geïdentificeerd. IenW is in het bijzonder geïnteresseerd in hoe u de in dit project gegeven de politiek/bestuurlijke context aanpakt in samenwerking met IenW en met betrokkenheid van de relevante stakeholders. Voor de inhoudelijke aanpak zijn de internationale kaders (ICAO, EASA) leidend.
72.	Bijlage 3a, pag 13	1.2	In de tabel met uiteenzetting van de te behalen punten voor de casusvraag staat onderin: <i>U dient bovenstaande in maximaal 5 A4 uit te werken. Daarnaast is ruimte voor gebruik van ondersteunend beeldmateriaal zoals tabellen of (proces-)plaatjes e.a.</i> Op pagina 10 van hetzelfde document, 3^e alinea staat: <i>Indien u meer dan</i>	De omvang van het plan van aanpak is max. 5 A4. Ondersteunend beeldmateriaal (<u>separaat</u> opgenomen) telt niet mee in de max. aantal A4.

			<i>het aangegeven maximumaantal pagina's aanlevert, worden de pagina's die het maximum overschrijden niet beoordeeld.</i> Kan IenW bevestigen dat voor de uitwerking van de casusvraag (SG1) voor perceel 1 geldt dat het aangegeven maximaal aantal A4 pagina's van 5 enkel de platte tekst omvat, dus exclusief tabellen, afbeeldingen, grafieken, e.d, en dat op het aantal pagina's inclusief die uitingen geen maximaal aantal A4 pagina's van toepassing is?	
73.	Bijlage 3e, pagina 11		Er wordt gevraagd een casus rondom samenwerking tussen luchthavens uit te werken. Wat is hierbij de scope? Gaat het hierbij alleen om (strategische) planning of ook om (tactische) uitvoering?	De scope richt zich in eerste instantie op de meer strategische planning en richt zich op de rol die het Rijk heeft in de samenwerking. Mochten er ideeën zijn over (tactische) uitvoering, dan mogen die ideeën worden toegevoegd maar dit is niet het primaire doel.
74.	Bijlage 3e, pagina 12		Routewijzigingen. Lopende is momenteel de Luchtruimherziening. Daarbij zijn routes nog niet bepaald. In hoeverre mogen we voortbouwen op de stand van zaken?	Wat betreft routes gaat het vooral om inzichtelijk te maken hoe het bureau een dergelijk traject zou aanpakken: welke belangen spelen, hoe ga je daarmee om, wat betekent dat voor de planning. Het is een fictieve casus en wat dat betreft hoeft er geen rekening gehouden te worden met wel/geen Luchtruimherziening.
75.	Bijlage 3e, pagina 12		Hoe ziet IenW de relatie tussen "verschillende opties" en de consultatie met de omgeving? Worden er verschillende route-opties aan de omgeving gepresenteerd of wordt alleen uitgelegd waarom voor een bepaalde optie gekozen is?	Het nieuwe werkproces 5.11 gaat uit van participatie met de omgeving en voor grote wijzigingen acht Aanbestedende dienst het wenselijk dat meerdere opties in beeld worden gebracht die dan ook geconsulteerd worden (mogelijk met een voorkeursoptie). Voor kleinere wijzigingen is dat minder noodzakelijk en zal

				participatie ook een ander karakter kennen.
76.	Annex 3f. pag. 11	1.2	Is bij deze casus het doel om beleidsondersteuning te bieden ten aanzien van factoren die beschouwd moeten worden voor het kunnen realiseren van een Schiphol-Amsterdam air taxi service?	Ja
77.	Annex 3f. pag. 12	1.2	De casus beschrijft drie verschillende air taxi operators. Is het de visie van IenW om direct vanaf het begin van de operatie meerdere air taxi operators toe te laten op de route Schiphol-Amsterdam?	De fictieve casus geeft aan dat er drie grote partijen zijn die graag een taxidienst met drones (UAM) willen opzetten tussen Amsterdam en Schiphol. Het is de bedoeling dat Inschrijver op deze casus zijn visie geeft op de opdracht. Aanbestedende dienst kan zich voorstellen dat Inschrijver zijn gedachten hierover laat terugkomen in zijn uitwerking/advies.
78.	Bijlage 4. Concept Raamovereenkomst ARVODI-2018, pag. 3	1.1	U stelt "Opdrachtnemer is verplicht naar aanleiding van een Offerteaanvraag een Offerte uit te brengen, die niet minder gunstig is dan de door Opdrachtnemer ingediende Inschrijving." Er kunnen gemotiveerde redenen zijn om af te zien van het indienen van een offerte. Graag zien we de mogelijkheid daarvoor terug in de ROK LV2. Tekstvoorstel (gelijk de huidige ROK LV): "Opdrachtnemers kunnen gemotiveerd afzien van een offerte (no-bid verklaring)".	Aanbestedende dienst is akkoord met dit voorstel en zal het tekstvoorstel opnemen in de definitieve Raamovereenkomst. Zie ook het antwoord bij vraag 37.
79.	Beschrijvend	5,3 geschikthei	Kan 1 referentie meervoudig gebruikt worden om aan verschillende	Ja, dit is mogelijk. In de verklaring dient Inschrijver dit aan te vinken in de Verklaring

	document	dseisen	kerncompetenties te voldoen?	referentie(s) en onder 'Overige relevante informatie en nadere toelichting/aanvulling bij de betreffende kerncompetentie' dit nader te duiden. De Verklaring referenties dient <u>separaat</u> aan de Inschrijving te worden bijgevoegd (zie ook pag. 20 van bijlage 1.)
80.	Beschrijvend document	3.4.2 Duurzaamheid en SROI en PvE	U geeft aan dat 2,5% van de door de leverancier aan I&W gefactureerde omzet toegewezen moet worden aan de SROI. Kunt u aangeven wie u exact bedoeld met leverancier? Zijn dit de individuele bedrijven? Ofwel, moet elke combinant of onderaannemer zijn deel verantwoorden?	Het gaat hierbij om de leverancier die wordt gecontracteerd voor de Nadere overeenkomst en ook de factuur zal indienen. Om de Inschrijver een beeld van dit proces te geven; de Aanbestedende dienst zal jaarlijks a.d.h.v. een spendrapportage (voor de betreffende periode) beoordelen welke leverancier gefactureerd heeft en wat de hierbij behorende SROI-waarde zou moeten behelzen om te voldoen aan de eis.
81.	Beschrijvend document	3.4.2 Duurzaamheid en SROI en PvE	Hoeft tijdens de aanbestedingsfase niet worden aangetoond dat de contractant voldoet aan de SROI, ofwel is dit volledig achteraf conform BADI?	Door in te schrijven gaat Inschrijver akkoord met de voorwaarden van de aanbesteding. SROI is een uitvoeringsvoorwaarde die op de ingangsdatum van de ROK ingaat en wordt gemonitord. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat er geen koppeling tussen de onderhavige aanbesteding en de eveneens door aanbestedende dienst eerder uitgevoerde aanbesteding (BADI) bestaat.
82.	27	Beschrijvend document ROK LV 2 - 1.0' Paragraaf: 4.3	Aangezien het marktpartijen toegestaan is per perceel wel of niet in te schrijven, is het dan ook toegestaan per perceel een consortium te vormen?	Ja, dit is toegestaan.

83.		AV Artikel 3: Garanties	Mogen we er vanuit gaan dat de definitie onder 1.1. ook van toepassing is op artikel 3.1.?	Art. 1.1 Beroepsfouten is van toepassing op art. 26.1 sub a, waar beroepsfouten in relatie tot beroepsaansprakelijkheid wordt gedeut. In art. 3.1 staat aangegeven dat Opdrachtnemer garandeert dat door of namens hem te verrichten Diensten voldoen aan de in de Raamovereenkomst vastgelegde eisen.
84.		AV Artikel 3: Garanties	Het is onze branche niet gebruikelijk om garanties in voormelde zin af te geven. Bovendien voegen de garanties niets toe aan de wettelijke gehoudenheid om contractuele verplichtingen na te komen. Wij verzoeken u dit artikel te schrappen. Indien u hiertoe niet bereid bent, dan stellen wij voor de termijn van de garantie te beperken tot het moment van acceptatie van de diensten als bedoeld in artikel 4 dan wel in ieder geval tot het moment alle verplichtingen uit de overeenkomst over en weer zijn nagekomen.	Zie het antwoord bij vraag 48. Het is akkoord om deze beperking in de Raamovereenkomst op te nemen onder Overige bepalingen.
85.		AV Artikel 6.2: vervanging personeel	Kunt u bevestigen dat het bepaalde in artikel 6.2 niet van toepassing is indien op verzoek van Opdrachtgever personeel wordt vervangen door hoger gekwalificeerd of meer gespecialiseerd personeel?	Dit kan Aanbestedende dienst bevestigen.
86.		AV Artikel 12.2: "schriftelijk"	Kunt u voor de zekerheid bevestigen dat hier ook e-mail onder valt?	Onder "schriftelijk" wordt tevens "langs elektronische weg" verstaan, waaronder ook een e-mail valt.

87.		AV Artikel 16.2: meerwerk	Kunt u bevestigen dat aanvullende wensen en gewijzigde inzichten van derden, al dan niet in opdracht van Opdrachtgever en waarop Opdrachtnemer geen invloed heeft, onder de meerwerk bepaling van artikel 16.2 vallen?	Zie het antwoord bij vraag 46.
88.		AV Artikel 21.3: aansprakelijkheid	Afhankelijk van de opdrachtsom is de aansprakelijkheid beperkt tot 10, dan wel 20, dan wel ca. 30 maal de opdrachtwaarde <i>per contractjaar</i> , hetgeen op grond van de Gids Proportionaliteit niet is toegestaan omdat dit niet aansluit bij wat gebruikelijk is in de branche. Wij verzoeken u de aansprakelijkheid te beperken per opdracht tot directe schade en driemaal de waarde van de opdrachtsom.	De aansprakelijkheid van Opdrachtnemer is beperkt tot datgene wat is aangegeven in het Beschrijvend document onder GE1 – Aansprakelijkheidsverzekering tegen bedrijfsrisico's en tevens het daarover bepaalde in de ARVODI 2018.
89.		AV Artikel 22.5: onverschuldigde betaling	Mogen wij er van uit gaan dat ten aanzien van art. 22.5 de reeds verrichte werkzaamheden niet als onverschuldigd worden aangemerkt?'	Dit is juist.
90.		AV Artikel 24: IE-rechten	<i>Indien producten gebaseerd zijn op onze modellen/ontwikkelde know how</i> (denk daarbij ook aan modelcontracten, software, ontwikkelde technieken, methodes, etc.): Het is ons niet toegestaan de "achterliggende" intellectuele eigendomsrechten (zoals softwarelicenties) aan derden over te	

			dragen. Dit is wel mogelijk voor de door ons geleverde fysieke resultaten van onze werkzaamheden, waar het u uiteindelijk om gaat. Wij stellen daarom voor artikel 24 van de ARVODI 2018 aan te vullen met de navolgende passage: "Uitgesloten van deze bepaling zijn de materialen, (ontwikkelings-)producten, methoden en technieken (inclusief software) die opdrachtnemer gedurende de uitvoering van de overeenkomst gebruikt, waarvan opdrachtnemer of haar licentiegevers voorafgaand aan de overeenkomst de intellectuele eigendomsrechten bezaten." <i>Indien producten niet gebaseerd zijn op onze modellen / ontwikkelde know how:</i> Mogen we ervan uitgaan dat met resultaten bedoeld wordt: de in het kader van de opdracht door Opdrachtnemer geleverde producten?	Aanbestedende dienst is akkoord met de aanvullende bepaling van art. 24. Deze tekst zal in de definitieve Raamovereenkomst onder Overige bepalingen worden opgenomen. Ja
91.		AV Artikel 24.3: gebruiksrecht IE-rechten derden	Wij kunnen en mogen geen sub licentie geven op intellectuele eigendomsrechten (zoals software) van derden (zoals Microsoft, Autodesk). Wij verzoeken u om deze reden artikel 24.3 te schrappen.	Aanbestedende dienst schrapt niet art. 24.3. Zie ook het antwoord bij vraag 90.
92.		Av Artikel 26.2: verstrekken verzekering	Kunnen wij volstaan met het overleggen van een certificaat waaruit de aard en hoogte van onze verzekering blijkt?	Zie het antwoord bij vraag 52.

		spolis		
93.		Bijlage 3	In uw uitvraag spreekt u over ontzorging van opdrachtgever bij inhuur kandidaten. Gaat u ervan uit dat op NOK-niveau kandidaten worden gedetacheerd of kan de aanbidding op projectbasis geschieden met inzet van een team.	Beide situaties kunnen voorkomen. Dit zal dan ook per nadere uitvraag worden gespecificeerd. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat er ook vragenrondes bij deze procedures van toepassing zijn indien e.e.a. niet voldoende duidelijk is omschreven in de nadere uitvraag.
94.	17	Beschrijven d document	Er is een programma leefomgevingskwaliteit opgesteld door de directie luchtvaart. Kunnen wij dit programma van u krijgen voor inschrijving	Er is binnen de directie Luchtvaart een programma leefomgevingskwaliteit gestart. Daarvan is geen vastgesteld document beschikbaar. De kern van het programma is beschreven in het Beschrijvend document.
95.	18	Beschrijven d document	Het lijkt erop dat de focus ligt op geluid, stof en ruimtelijke kwaliteit. We weten dat het optreden van gezondheidklachten als gevolg van bv geluidbelasting meer impact variabelen kent dan alleen geluidniveau. Beleving speelt hierbij een belangrijke rol. Dit element komt nu niet voor in uw uitvraag bij dit specifieke perceel. Kunt u dit toelichten?	De beschrijving noemt nadrukkelijk gezondheid en ook geluidhinder (niet enkel geluidbelasting). Dus ook de beleving van geluid is onderdeel van dit perceel. Zie ook helemaal onderaan deze nota een aanvulling op de perceelbeschrijving van perceel 3 waar het onderwerp van beleving van geluid op de omgeving is aangehaald, o.a. bij voorbeelden van opdrachten.
96.	18	Beschrijven d document	Met betrekking tot contra-expertise. In deze paragraaf zegt u ook dat contra-expertise altijd door een andere partij moet plaatsvinden. U zegt daarbij dat de aannemer onafhankelijkheid moet kunnen aantonen om belangenverstrengeling te voorkomen. Kunt u dit toelichten.	Als een (onder)aannemer wordt ingezet bij een contra-expertise, dan moet de onafhankelijkheid ten opzichte van de initiële opdracht worden aangetoond om belangenverstrengeling/ conflict of interest te voorkomen. De bepaling of er sprake is van een belangenverstrengeling of conflict is een discretionaire bevoegdheid van de Opdrachtgever en kan niet in een limitatieve opsomming worden verrat. Het is afhankelijk van de omstandigheden van het geval.

97.	22	Beschrijven d document	In dit perceel 8 speelt participatie een belangrijke rol. Participatie speelt echter ook bij perceel 3 een belangrijke rol. Hoe borgt u de integratie van participatie in perceel 3.	Bij perceel 3 gaat het om de uitvoering van inhoudelijke werkzaamheden/advisering, met oog voor wat er in de omgeving leeft. Perceel 8 gaat om het <i>uitvoeren</i> van omgevingsmanagement.
98.	25	Beschrijven d document	Leveranciers zullen jaarlijks 2,5% van de door hem gefactureerde en door IenW betaalde omzet aanwenden om daarmee bij te dragen aan SROI. Waarom 2,5% (en niet 2% zoals door uw ministerie gehanteerd in de ROK ingenieursdiensten)	Aanbestedende dienst heeft gemeend dat 2,5% een proportionele eis is om op deze nieuwe ROK Adviesdiensten Luchtvaart (2) van toepassing te verklaren.
99.	18	Bijlage 1 verplichte invulformulieren	In de eis voor de referentie voor o.a. perceel 3 geeft u aan dat de referentieopdracht betrekking moet hebben op politiek gevoelige luchtvaartvraagstukken. Is het mogelijk een referentie in te brengen die betrekking heeft op een ander politiek gevoelig omgevingsvraagstuk waar de gevraagde geluid en emissies en daaraan gerelateerde gezondheidseffecten ook een cruciale rol hebben gespeeld.	Het moet gaan om een <i>luchtvaartvraagstuk</i> en daarmee dus ook om luchtvaartgeluid en luchtvaartemissies.
100.	18	Bijlage 1 verplichte invulformulieren	Mag de referentie ouder zijn dan 2019	Onder vereiste 1) Uitvoeringstermijn is het volgende aangegeven: de einddatum van de referentieopdracht mag <u>niet eerder</u> zijn dan 03/05/2019 (=3 jaar teruggerekend vanaf de inschrijfdatum). Een Opdracht mag wel eerder zijn gestart dan 03/05/2019.
Beschrijvend document - pag.		3.3.3	3.3.3 Perceel 3: Een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving	

17/18

Leefomgevingskwaliteit

Eén van de publieke belangen die centraal staat in de Luchtvaartnota 2020-2050 is het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit.

Onder 'leefomgevingskwaliteit' wordt in dit kader verstaan: de staat van de lokale en regionale omgeving van luchthavens en de gebieden onder luchtvaartroutes, die van invloed is op de gezondheid van en aantrekkelijkheid voor mens en natuur, en die onder invloed staat van de luchtvaart.

Het doel ten aanzien van het publieke belang leefomgevingskwaliteit betreft een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor mens en natuur. Dit wordt nagestreefd door het verminderen van de negatieve gezondheidseffecten van luchtvaart. Dit betreft met name geluidhinder en emissies (met uitzondering van CO₂).

Programma leefomgevingskwaliteit

Om invulling te geven aan de ambities ten aanzien van het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit rond luchthavens is de directie Luchtvaart een programma Leefomgevingskwaliteit gestart. Binnen dit programma wordt toegewerkt naar een nieuw beleidsstelsel van normen en maatregelen dat gezamenlijk de negatieve effecten van de luchtvaart op de omgeving aantoonbaar vermindert en dat aansluit bij de beleving van de omwonenden van luchthavens. Dit gebeurt langs de lijnen van drie beleidsthema's: vliegtuiggeluid, stoffenuitstoot door luchtvaart en ruimtelijke kwaliteit rond luchthavens. Eind 2020 is een advies van Pieter van Geel verschenen over een toekomstig overleg- en governance model voor leefbaarheid gerelateerde vraagstukken rondom Schiphol. Hierin wordt gepleit voor de ontwikkeling van een basisleefkwaliteit rondom Schiphol ten behoeve van de individuele bescherming van omwonenden. Dit past binnen de bredere maatschappelijke context om meer oog te hebben voor de menselijke maat in beleid en borging van de bescherming van het individu. Het is de bedoeling deze individuele bescherming binnen de beleidsontwikkeling een plek te geven.

(Luchthaven) specifieke vraagstukken

Het generieke beleid uit het programma leefomgevingskwaliteit zal worden uitgewerkt voor Schiphol en de regionale luchthavens van nationale betekenis en worden vastgelegd in luchthaven(verkeer)besluiten. Deze specifieke uitwerking en vastlegging vindt plaats binnen het project Schiphol, het programma Schiphol dat recentelijk is opgericht t.b.v. het veranderen

van het luchthavenverkeerbesluit, het project Lelystad airport en de afdeling Luchtruim en regionale luchthavens. Onderdeel van het traject tot vaststelling van een luchthaven(verkeer)besluit is het door de luchthaven opstellen van een milieueffectrapportage (MER). De rol van bevoegd gezag voor het MER is binnen IenW belegd bij het directoraat-generaal Milieu en Internationaal (DGMI). Vanuit die rol zal ook DGMI onder dit perceel mogelijk opdrachten uitzetten.

De bovengenoemde afdelingen, projecten en programma's kunnen ook zelf de behoefte hebben om een (plan)MER te laten opstellen.

Expertise

De gevraagde dienstverlening ziet zowel op generieke beleidsontwikkeling als specifieke vragen met betrekking tot de verschillende luchthavens en omvat de volledige breedte van leefomgevingskwaliteit.

De gevraagde expertise is uiteenlopend. Dit betreft expertise op het terrein van vliegtuiggeluid, geluidhinder, externe veiligheid en luchtvaartemissies (met name ultrafijnstof, stikstof en zeer zorgwekkende stoffen). Daarnaast is ook kennis nodig van ruimtelijk beleid, mitigerende maatregelen zoals isolatie en leefomgevingsbeleid (bv Omgevingswet en NOVI) rondom luchthavens.

Aanbestedende dienst moedigt samenwerking aan en benadrukt de behoefte aan een integrale benadering in de advisering in dit perceel. Opdrachtgever heeft namelijk behoefte aan zowel de specialistische kennis over regelgeving, techniek en de vak methodes voor berekenen van waarden als aan de kunst van het samenspel tussen de verschillende facetten en om deze vanuit de omgeving te benaderen.

Contra-expertise en beleidsevaluatie

Negatieve gezondheidseffecten van luchtvaart staan volop in de politieke en maatschappelijke belangstelling en berekeningen en rekenmethodes staan regelmatig ter discussie. Daarom is binnen dit perceel regelmatig behoefte aan het uitvoeren van contra-expertise of een beleidsevaluatie. Expertise van de verschillende aspecten van leefomgevingskwaliteit is hiervoor benodigd. Uiteraard is onafhankelijkheid hierbij essentieel. Contra-expertise zal altijd door een andere partij moeten plaatsvinden dan de partij die de oorspronkelijke analyse of opdracht heeft uitgevoerd. Dit geldt zowel voor oorspronkelijke opdrachten onder de

raamovereenkomst als bijvoorbeeld voor opdrachten die in het kader van een m.e.r.-procedure ten behoeve van de initiatiefnemer zijn uitgevoerd. De "aannemer" dient de onafhankelijkheid aan te kunnen tonen om elke schijn van belangenverstrengeling te voorkomen.

Voorbeelden van opdrachten:

- Project specifieke berekeningen op het terrein van geluid, externe veiligheid en stoffenuitstoot
- Advisering gezondheidsaspecten en leefbaarheid
- Effectonderzoek verschillende beleidsopties vermindering geluidhinder
- Verkennend onderzoek individuele bescherming
- Effecten mitigerende maatregelen op (overdracht van) geluid op de omgeving
- Advies ruimtelijk beleid in relatie tot luchtvaart
- Advisering en berekeningen beoordeling MER luchthavens
- Advisering bij totstandkoming van regels en artikelen in luchthaven(verkeer)besluiten
- Advisering diverse vragen over emissies van stoffen en het proces en inhoud om te komen tot een natuurvergunning
- Opstellen (plan)MER

(Nb.: de **geel** gearceerde stukken tekst zijn de wijzigingen ten opzichte van de tekst in par. 3.3.3 van het Beschrijvend document)

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat